

Betekenis gemoderniseerde Waterschapswet voor natuurbeheerders

— Evelien Verbij, Bosschap

Een nieuw tijdperk lijkt te zijn ingegaan met de inwerkingtreding van de Wet modernisering waterschapsbestel (Staatsblad 2007, 208). Waterschappen moeten eenvoudiger en transparanter gaan werken om zo het draagvlak en de herkenbaarheid bij de burger te vergroten. De nieuwe wet biedt tegelijkertijd een grotere erkenning voor natuurbelangen.

Vernieuwing van de waterschapswet was onder andere nodig omdat er een enorme schaalvergroting heeft plaatsgevonden. Rond 1950 waren er in Nederland 2500 kleine waterschappen die zich voornamelijk met dijken en peilbeheer bezig hielden. Nu zijn er 26 grote all-in waterschappen die zich allemaal bezig houden met veilige dijken, schoon water, droge voeten en voldoende water. Vooral de veel grotere omvang stelt andere eisen aan hoe de democratie binnen de waterschappen is georganiseerd. In de nieuwe wet is daarom gekozen voor verkiezin-

gen met lijsten in plaats van het stemmen op personen. Inwoners van waterschappen kunnen in de toekomst dus stemmen op een bepaalde lijst. Dat kunnen politieke partijen zijn, maar er komt bijvoorbeeld ook een lijst 'Water natuurlijk', opgezet vanuit natuur-, milieu-, en recreatieorganisaties.

Natuur een eigenstandige categorie!

Van groot belang voor de natuurbeheerders is dat de nieuwe wet eindelijk het belang van natuur erkent. De waterschappen vatten hun watertaak tegenwoordig integraal op en dit betekent dat ook het belang van de waterhuishouding voor natuur onderkend wordt. De strijd die natuurbeheerders met behulp van het Bosschap hebben gevoerd voor deze erkenning, en tegen de hoge waterschapslasten, is dus in het voordeel van de natuurbeheerders beslecht. Deze erkenning van het natuurbelang betekent dat in de nieuwe wet natuureigenaren een aparte categorie van belanghebbenden bij het waterschap zijn geworden, naast de categorie ingezetenen, de categorie agrariërs en de categorie bedrijven. In de vorige waterschapswet was er geen aparte categorie voor natuurb-

beheerders en was 'natuur' onderdeel van de categorie 'agrariërs'.

Moderne interpretatie oude trits belang-betaling-zeggenschap

Uitgangspunt bij het inrichten en functioneren van de waterschappen is altijd geweest de trits belang-betaling-zeggenschap. Dit betekent dat naarmate zijn belang groter of kleiner is, iemand meer of minder betaalt. Vervolgens bepaalt de hoogte van de betaling de mate van zeggenschap in het waterschap. Dit principe blijft ook in de nieuwe waterschapswet overeind staan, al wordt er wel een moderne invulling aangegeven. Er is namelijk gekozen om de directe relatie tussen betaling en zeggenschap grotendeels los te laten. Oftewel, hoeveel iemand betaalt, bepaalt niet langer zijn mate van zeggenschap. Wel blijft er een relatie tussen iemands belang bij het waterschap en de waterschapslasten (relatie belang-betaling), en een relatie tussen zijn belang en de hoeveelheid zeggenschap in een waterschapsbestuur (relatie belang-zeggenschap). In de memorie van toelichting op de waterschapswet staat: "Betaling en zeggenschap zijn beide een afgeleide van het belang, echter zonder een strikte

ADVERTENTIE

Silve Bureau voor Onderzoek
Advies en Informatievoorziening in
Bosbouw en Natuurbeheer

Innovatief Deskundig Betrokken Inhoudelijk Meedenkend

Generaal Foukesweg 39 • 6703 BL Wageningen • T: 0317 418962 • E: post@silve.nl • Website: www.silve.nl

onderlinge relatie". Deze moderne interpretatie is heel belangrijk voor natuureigenaren, zowel met betrekking tot de waterschapslasten als de vertegenwoordiging van het natuurbelang in de nieuwe waterschapsbesturen.

Forse daling waterschapslasten

Omdat natuur een nieuwe categorie is, is er ook een definitie nodig van wat dan onder natuur wordt verstaan. Onder natuur verstaat de Waterschapswet 'onbebouwde onroerende zaken waarvan de inrichting en het beheer geheel of nagenoeg geheel en duurzaam zijn afgestemd op het behoud of de ontwikkeling van natuur'. Tot natuurterreinen worden dus bijvoorbeeld gerekend heidevelden, zandverstuivingen en moerassen, maar ook bedrijfsmatig geëxploiteerde bossen worden als natuurterrein aangemerkt. Vervolgens moet er worden gekeken naar een grondslag voor de waterschapshoofden voor deze natuurterreinen. Deze grondslag is de waarde van natuur in het economische verkeer. Maar omdat er weinig natuur gekocht en verkocht wordt, regelt artikel 6.9 van het Waterschapsbesluit dat de waarde in het economische verkeer van natuurterreinen het product is van de oppervlakte in

hectaren en de gemiddelde waarde per hectare natuur binnen het gebied van het waterschap. De gemiddelde waarde voor natuur is gesteld op 20 % van de gemiddelde waarde per hectare van de agrarisch gronden binnen het gebied van het waterschap. Dit resulteert in een forse verlaging van de waterschapslasten voor de natuureigenaren: de Unie van Waterschappen verwacht dat natuurbeheerders nog geen 10 % gaan betalen van de 14 miljoen die nu wordt betaald!

Natuureigenaren eigen geborgde zetel(s)

Hierboven is aangegeven dat er vier categorieën belanghebbenden zijn bij het waterschap: ingezetenen, natuureigenaren, agrariërs en bedrijven. Al deze categorieën moeten vertegenwoordigd zijn in het waterschapsbestuur. De nieuwe waterschapsbesturen bestaan uit minimaal achttien en maximaal dertig leden. Van deze bestuurszetels zijn in totaal minimaal zeven en maximaal negen zetels voor de drie categorieën natuureigenaren, agrariërs en bedrijven. Dit betekent dus dat het grootste deel van de zetels in de waterschapsbesturen naar de ingezetenen van de waterschappen gaat. Het is de provincie die bepaalt hoeveel zetels elke

categorie krijgt, waarbij voor de categorieën natuureigenaren, agrariërs en bedrijven geldt dat ze minimaal één zogenaamde 'geborgde zetel' moeten krijgen. De provinciale milieufederaties en de terreinbeheerders hebben zich hard gemaakt voor minimaal twee geborgde zetels voor natuureigenaren en verschillende provincies, zoals Limburg, hebben daar inmiddels gehoor aan gegeven.

Om te komen tot nieuwe waterschapsbesturen is gekozen voor een hybride systeem: daarbij wordt bedoeld dat de bestuurders namens de ingezetenen worden gekozen via een verkiezing met lijsten, terwijl de bestuurders die de belangen van de natuurbeheerders, agrariërs en bedrijven vertegenwoordigen, worden benoemd. Voor de categorie natuurterreinbeheerders is het Bosschap aangewezen de benoeming te organiseren voor alle bestuurders die namens de natuureigenaren in de waterschapsbesturen komen. Het bestuur van het Bosschap heeft een reglement vastgesteld waarin staat wat de eisen zijn aan de kandidaten: hoe iemand zich kandideert kan stellen, hoe de benoemingscommissie is samengesteld, hoe deze de benoeming gaat organiseren en hoe het bestuur van het Bosschap uiteindelijk beslist over de benoeming.

Tot slot

Met de nieuwe Waterschapswet is een jarenlange discussie over waterschapslasten tot een eind gekomen: de waterschapslasten voor natuureigenaren zullen fors lager worden per 1 januari 2009 én de natuurbeheerders krijgen een geborgde zetel in de nieuwe waterschapsbesturen. Maar de algemene nut-en-noodzaakdiscussie van het hebben van een apart stelsel van waterschappen blijft. En de eerste evaluatie wordt al voorbereid, want bij de behandeling van de Waterschapswet in de Eerste Kamer heeft staatssecretaris Huizinga-Heringa een evaluatie toegezegd van het proces van verkiezingen en benoemingen. Hieruit zal moeten blijken of het hybride systeem van verkiezingen en benoemingen een eind- of een tussenstation is. En ook hoe functioneel het is om een aparte bestuurslaag van waterschappen in stand te houden als ze steeds integraler in het landelijk gebied gaan werken. ♦

Mocht u interesse hebben in een plek in het waterschapsbestuur, dan kunt u hierover meer informatie vinden op www.bossschap.nl.